

กิจกรรมส่งเสริมศีลธรรมนักเรียนโรงเรียนกุสว่างสามัคคี

อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น

Learning Activities That Supported to Moral Values of The
Students at Kusawangsamakkee School, Nampong District,
Khonkaen Province

พระครูวิธานนุยุต ญาณวิโร, ประยูร แสงใส และเอกฉันท จารุเมธีชน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษากิจกรรมการส่งเสริมศีลธรรมของนักเรียนโรงเรียนกุสว่างสามัคคี อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น เพื่อศึกษาพฤติกรรมทางศีลธรรมของนักเรียน และเพื่อศึกษาแนวทางการบริหารกิจกรรมส่งเสริมศีลธรรมนักเรียนของผู้บริหารและครูโรงเรียนกุสว่างสามัคคี อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น เป็นการวิจัยเชิงสำรวจด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาจากเอกสาร ได้แก่ พระไตรปิฎก และคัมภีร์อรรถกถา เอกสารที่เกี่ยวข้องด้านศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนเอกสารวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลการศึกษาพบว่า

กิจกรรมส่งเสริมศีลธรรมนักเรียนโรงเรียนกุสว่างสามัคคีการสอนศีลธรรมในโรงเรียนกุสว่างสามัคคี กิจกรรมที่ส่งผลให้เกิดการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างนักเรียนกับชุมชน บ้าน วัด และโรงเรียน คือ กิจกรรมส่งเสริมการประพฤติ ปฏิบัติตามหลักพุทธธรรม ได้แก่ ศีล 5, พรหมวิหาร 4, อิทธิบาท 4 และฆราวาสธรรม 4 เป็นการจรรโลงศาสนาให้คงอยู่ตลอดไป นักเรียนเข้าใจและสามารถปฏิบัติพิธีกรรมทางศาสนา นักเรียนเห็นความสำคัญของการทำบุญ และปลูกฝังจิตสำนึก ให้นักเรียนรู้จักการเข้าวัด ลำดับการทำบุญตามหลักพระพุทธศาสนา มีอารมณ์ที่อ่อนโยน จิตใจสงบ มีสมาธิในการเรียน

พฤติกรรมทางศีลธรรมของนักเรียนโรงเรียนวัดกุสุมาวาสสามัคคีที่แสดงออกทางกาย และวาจา ได้แก่ ด้วยการไหว้พระ และฝึกสมาธิ แผ่เมตตา เคารพบิดา มารดา และครู อาจารย์ไม่ทำร้ายสัตว์หรือรังแกเพื่อน การเข้าร่วมกิจกรรมสำคัญทางชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ พุทธบูชาไฟระพุดคำสัตย์ แนะนำสิ่งที่เกิดประโยชน์ต่อเพื่อนๆ รู้จักตอบแทนผู้มีพระคุณ ความรู้ความเข้าใจ และนำหลักธรรมที่เกี่ยวข้องไปใช้ในการดำเนินชีวิต เวียนเทียนในวันสำคัญทางพุทธศาสนา ทำบุญตักบาตร เข้าค่ายอบรมจริยธรรม และความซื่อสัตย์สุจริต

แนวทางการบริหารกิจกรรมส่งเสริมศีลธรรมนักเรียนของ โรงเรียนกุสุมาวาสสามัคคี ได้แก่ กิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตน เสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญา และการสร้างสัมพันธภาพที่ดี รวมถึงกิจกรรมที่มุ่งปลูกฝังความมีระเบียบวินัย รับผิดชอบ รู้สิทธิและหน้าที่ของตนเองในการอยู่ร่วมกันตามระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

การดำเนินงานกิจกรรมส่งเสริมศีลธรรมนักเรียนโรงเรียนกุสุมาวาสสามัคคีโรงเรียนได้ดำเนินการประเมินผล โดยให้คณะครูผู้เกี่ยวข้องทุกคน เป็นผู้ประเมินจากร่องรอยเอกสารการปฏิบัติงาน การสังเกตพฤติกรรม สัมภาษณ์ ตรวจวัดผลงาน มีผลการประเมินอยู่ในระดับที่น่าพอใจ ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนให้ความสำคัญและมีการดำเนินการอย่างจริงจังเพื่อต้องการให้เยาวชนมีคุณภาพสอดคล้องกับบริบทและความคาดหวังของชุมชน โดยให้คณะครู เป็นผลให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเข้าใจในภาระงาน เข้าใจหน้าที่บทบาท กิจกรรมต่าง ๆ สามารถประสบผลสำเร็จบรรลุตามเป้าหมาย แสดงให้เห็นว่าหลักการ กิจกรรม แนวทางการดำเนินงานของโรงเรียนกุสุมาวาสสามัคคี สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและมาตรฐานการศึกษาได้

คำสำคัญ : กิจกรรม, ส่งเสริม, ศีลธรรม

Abstract

The objectives of this thesis were to study the learning activities that supported to moral values of the students at Kusawangsamakkee School, Nampong district, Khonkaen province, to study moral behavior of the students, and to study the process in organizing the learning activities that supported to moral values of the students, director and teachers at Kusawangsamakkee School, Nampong district, Khonkaen province. However, this thesis was conducted based on qualitative research methodology, collecting the data from the Pali canon, related document to the moral conduct, including field work approach and content analysis.

The result of the study found that:

The learning activities that supported to the moral values of the students at Kusawangsamakkee School were the activities that focused on fostering the tired relationship between student, community, village, temple and school. For instant, the practice of moral conduct (*Pabca-sila*), the holy abidings (*Brahmavihara*), the path to success (*Iddhipada*), and the virtues for a good household life (*Gharavasa-dhamma*), all these Buddhist principles, in the same time, supported to maintain Buddhism in the long run. More importantly, the students truly understood the moral conduct and engaged in such values in which eventually brought them a ton of benefit to themselves, to school, community, and country at the whole.

For the moral behavior of the students, the study found that the students expressed their moral conduct mostly through bodily actions such as playing respect to the Buddha and that of their parents and teachers, practicing meditation, not engaged in making harm to the others, participated

in Buddhist auspicious occasion and moral ethical training, and seeking to dedicate themselves to the benefit of the society.

However, for the processes in administrative management of the learning activities that supported to moral values of the student, the study found that the school should supported in organizing the various learning activities that suited to the individual difference and focusing to the mutual relationship. Teachers should give advice, not only the academic field but also taught them the art of righteous livings. Moreover, the learning activities should supported to unity among the groups of the students, including responsibility, punctuality, and the law of the nation.

Last but not at the least, for the process of organizing the learning activities that supported to the moral values, the study found that the teachers at Kusawangsamakkee School had very systematic methods in organizing the activities. Moreover, they were very concerned to the students and wholeheartedly contributed in organizing the learning activities. Furthermore, the school also was very concerned about these useful learning activities together with the supports of the community. Therefore, they were very successful with remarkable result and desire characteristic in accorded with the objectives of the Basic Education Core Curriculum.

Key words : Activities, Supported, Moral

บทนำ

การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับเด็กและเยาวชนของประเทศเพราะผู้ใหญ่จะมีคุณภาพดีพร้อมทั้งคุณธรรมดีได้จะต้องมีรากฐานมาจากกระบวนการหล่อหลอมทางสังคมที่มีประสิทธิภาพจากสถาบันทางสังคม อันได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และสถาบันศาสนาที่ตั้งแต่เกิดด้วยสภาพของสังคมไทยในปัจจุบัน สถาบันครอบครัว และสถาบันการศึกษา (กิตติพันธ์ รุจิรกุล, 2529) ซึ่งทำหน้าที่หล่อหลอมทางสังคมให้กับเด็กและเยาวชนนั้นยังไม่มีประสิทธิภาพในการดำเนินการและขาดการบูรณาการร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรม พ่อแม่ผู้ปกครองอบรมเลี้ยงดูเด็กแบบปล่อยปละละเลย เพราะด้วยสภาวะทางเศรษฐกิจบีบบังคับทำให้ต้องแก่งแย่งแข่งขันกันทำมาหากินเพื่อความอยู่รอดจนมองข้ามความสำคัญของการปลูกฝังศีลธรรมให้กับบุตรหลานของตนในส่วนสถาบันการศึกษาพบว่า หลักสูตรการเรียนการสอนขั้นพื้นฐานทุกระดับชั้น การสอดแทรกเรื่องคุณธรรมจริยธรรมจิตสำนึกสาธารณะ และคุณลักษณะของพลเมืองที่ดีให้กับนักเรียน นักศึกษาอย่างต่อเนื่องและเป็นแบบแผนยังไม่มี ความชัดเจน (กรมวิชาการ, 2546)

ในการเรียนการสอนวิชาจริยธรรมมุ่งศึกษาเพียงภาคทฤษฎีแต่ไม่ได้มุ่งเน้นการฝึกปฏิบัติอย่างจริงจัง ขาดกระบวนการในการประเมินและฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรมของผู้สอนส่งผลให้บุคลากรบางส่วนมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม เช่น ลงโทษนักเรียนรุนแรงเกินกว่าเหตุ กระทำอนาจารลูกศิษย์ เป็นต้น จึงทำให้เด็กและเยาวชนจำนวนมากมองข้ามความสำคัญของคุณธรรมและจริยธรรมประจำใจ ละเลยคำสอนทางศาสนาและวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของประเทศชาติ และกลายเป็นปัญหาสังคมต่อไปในอนาคตอันจะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศชาติอย่างใหญ่หลวง (กรมการศาสนา, 2538)

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดจุดหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุขและมีความเป็นไทย ได้กำหนดจุดหมายข้อ ให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหลักสูตรที่มีมาตรฐานความรู้เป็นเครื่องกำหนดคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อเน้นความเป็นคนดี ให้เรียนรู้คู่คุณธรรมวิชาการ,การจัดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2548)

โรงเรียนกุสุมาวาสามัคคีได้มีการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับนโยบายที่กล่าวมาแล้วข้างต้นโดยมีการนำหลักศีลธรรมทางพระพุทธศาสนามาถ่ายทอดให้กับนักเรียนอยู่เป็นประจำ เช่น การจัดค่ายคุณธรรมสำหรับนักเรียน การนำพระสงฆ์มาเป็นครูสอนศีลธรรมในโรงเรียน เป็นต้น

จากเหตุผลและความเป็นมาดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจึงมีความสนใจศึกษาการบริหารกิจกรรมส่งเสริมศีลธรรมนักเรียนของผู้บริหารและครูโรงเรียนกุสุมาวาสามัคคี อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่นทั้งนี้เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาไปเป็นฐานข้อมูลในการจัดกิจกรรมส่งเสริมศีลธรรมให้กับนักเรียนในสถานศึกษาอื่นๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากิจกรรมการส่งเสริมศีลธรรมของนักเรียนโรงเรียนกุสุมาวาสามัคคี อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมทางศีลธรรมของนักเรียนโรงเรียนกุสุมาวาสามัคคี อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น ที่ปรากฏทางกาย และวาจา
3. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารกิจกรรมส่งเสริมศีลธรรมนักเรียนของผู้บริหารและครูโรงเรียนกุสุมาวาสามัคคี อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น

ขอบเขตของการวิจัย

1. ด้านแหล่งข้อมูล

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ มุ่งศึกษาจากเอกสาร ได้แก่ พระไตรปิฎก และคัมภีร์อรรถกถา เอกสารที่เกี่ยวข้องด้านศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนทั้งเอกสารวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการวิจัยภาคสนาม

2. ด้านเนื้อหา

ขอบเขตของการศึกษาผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาแนวทางการส่งเสริมหลักศีลธรรมทางพระพุทธศาสนาได้แก่ 1. หลักศีล 5, 2. หลักพรหมวิหาร 4, 3. หลักอิทธิบาท 4, และ 4. หลักธรรมาสน์ 4 โดยใช้กิจกรรมส่งเสริมในรูปแบบต่างๆ ให้กับนักเรียนโรงเรียนกุ

สว่างสามัคคี อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

3. ขอบเขตด้านพื้นที่ที่ศึกษา

ได้แก่โรงเรียนกุสว่างสามัคคี อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

4. ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย

ได้แก่ผู้บริหาร และครู จำนวน 13 คน ผู้ปกครองนักเรียนจำนวน 15 คน, ผู้นำชุมชนจำนวน 3 คน, นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 (ป. 4 – ป.6) ชายและหญิง จำนวน 32 คน จากทั้งสิ้นจำนวน 68 คน รวมทั้งหมด 45 คน โดยผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจงของกลุ่มผู้บริหารครูทั้งหมดและผู้นำชุมชน ส่วนผู้ปกครองนักเรียนนักเรียนสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีการจับสลากให้ได้ครบตามจำนวนที่ระบุ

ผลการวิจัย

1. กิจกรรมส่งเสริมศีลธรรมนักเรียนโรงเรียนกุสว่างสามัคคี

การสอนศีลธรรมในโรงเรียนกุสว่างสามัคคี ได้แก่ ศีล 5, พรหมวิหาร 4, อิทธิบาท 4 และฆราวาสธรรม 4 การจัดกิจกรรมส่งผลให้สร้างความสัมพันธ์ให้เกิดขึ้นระหว่างนักเรียนกับชุมชน บ้าน วัด และโรงเรียนเพื่อเป็นการจรรโลงศาสนาให้คงอยู่ตลอดไป เพื่อให้ นักเรียนเข้าใจและสามารถปฏิบัติพิธีกรรมทางศาสนา นักเรียนเห็นความสำคัญของการทำบุญ และปลูกฝัง ปลูกจิตสำนึก ให้นักเรียนรู้จักการเข้าวัด ลำดับการทำบุญตามหลักพระพุทธศาสนา ทำให้นักเรียนมีอารมณ์ที่อ่อนโยน จิตใจสงบ มีสมาธิในการเรียน เกิดประโยชน์ต่อตนเอง โรงเรียน ชุมชน และประเทศชาติ

2. พฤติกรรมทางศีลธรรมของนักเรียนโรงเรียนวัดกุสว่างสามัคคีที่แสดงออก

ทางกาย และวาจา

พฤติกรรมทางศีลธรรมของนักเรียนโรงเรียนวัดกุสว่างสามัคคีที่แสดงออกทางกาย และวาจา ได้แก่ การไหว้พระ และการฝึกสมาธิ แผ่เมตตา การเคารพบิดา มารดา และครูอาจารย์การไม่ทำร้ายสัตว์หรือรังแกเพื่อน การเข้าร่วมกิจกรรมสำคัญทางชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ พุดจาไพเราะพุดคำสัตย์ การแนะนำสิ่งที่เกิดประโยชน์ต่อเพื่อนๆ การ

รู้จักตอบแทนผู้มีพระคุณ ความรู้ความเข้าใจ และนำหลักธรรมที่เกี่ยวข้องไปใช้ในการดำเนินชีวิต การเวียนเทียนในวันสำคัญทางพุทธศาสนา การทำบุญตักบาตร การเข้าค่ายอบรมจริยธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต

3. การบริหารกิจกรรมส่งเสริมศีลธรรมนักเรียนของ โรงเรียนกุ่งสว่างสามัคคี

กิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตน เสริมสร้างทักษะชีวิต ภูมิภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญา และการสร้างสัมพันธภาพที่ดี ซึ่งผู้สอนทุกคนต้องทำหน้าที่แนะแนวให้คำปรึกษาด้านชีวิต การศึกษาต่อและการพัฒนาตนเองสู่โลกอาชีพและการมี งานทำกิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่เกิดจากความสมัครใจของผู้เรียนมุ่งพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์เพิ่มเติมจากกิจกรรมในกลุ่มสาระ เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนช่วยกันคิด ช่วยกันทำ ช่วยกัน แก้ปัญหา ส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนอย่างเต็มที่ รวมถึงกิจกรรมที่มุ่งปลูกฝังความมีระเบียบวินัย รับผิดชอบ รู้สิทธิและหน้าที่ของตนเองในการอยู่ร่วมกันตามระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข แบ่ง ตามความแตกต่างระหว่างกิจกรรมได้เป็น 2 ลักษณะ

1. กิจกรรมพัฒนาความถนัด ความสนใจ ตามความต้องการของผู้เรียน เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นการเติมเต็มความรู้ ความชำนาญและประสบการณ์ของผู้เรียนให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อการค้นพบความถนัดความสนใจของตนเอง และพัฒนาดตนเองให้เต็มศักยภาพตลอดจนการพัฒนาทักษะของสังคม และปลูกฝังจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม

2. กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้บำเพ็ญประโยชน์ เป็นกิจกรรมที่มุ่งปลูกฝัง ระเบียบวินัย กฎเกณฑ์ เพื่อการอยู่ร่วมกันในสภาพชีวิตต่างๆ นำไปสู่พื้นฐานการทำประโยชน์ให้แก่สังคมและวิถีชีวิตในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งกระบวนการจัดให้เป็นไปตามข้อกำหนดของคณะกรรมการลูกเสือแห่งชาติ ยุวกาชาด สมาคม ผู้บำเพ็ญประโยชน์และกรมรักษาดินแดน ทั้งนี้ ในทางปฏิบัติสถานศึกษาจัดกิจกรรมในลักษณะของการบูรณาการองค์ความรู้

ต่างๆ ที่เกื้อกูลส่งเสริมการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ให้มีความกว้างขวางลึกซึ้งยิ่งขึ้น อีกทั้งให้ ผู้เรียนได้ค้นพบและใช้ศักยภาพที่มีในตนเองอย่างเต็มที่ เลือก ตัดสินใจ ได้อย่างมีเหตุผลเหมาะสมกับ ตนเอง สามารถวางแผนชีวิตและอาชีพได้อย่างมีคุณภาพ เน้นการเสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ ศิลธรรม และจริยธรรม รู้จักสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีเพื่อปรับตัวเข้ากับบุคคลและสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างดีและมีความสุข เช่น กิจกรรมการสร้างเสริมความรู้สึกรักและเห็นคุณค่าใน ตนเอง กิจกรรมพัฒนาวุฒิภาวะทางอารมณ์ ศิลธรรม และจริยธรรม กิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิต กิจกรรมสร้างเสริมประสิทธิภาพการเรียนรู้ เป็นต้น

กิจกรรมเหล่านี้สามารถหลอมเข้าไปในการจัดกิจกรรมลูกเสือเนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ในลักษณะของการ เข้าค่ายต่างๆ หรืออาจแยกจัดเป็นกิจกรรมเฉพาะทางได้ เช่น จัดกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ โดยมุ่งเป็นการฝึกระเบียบวินัย การอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข กิจกรรมชมรมวิชาการ มุ่งเน้น ประสบการณ์ความชำนาญเฉพาะเรื่องที่ถนัดและสนใจจากการเรียนรู้กลุ่มสาระต่าง ๆ ชุมชนต่าง ๆ เพื่อการร่วมกับคิดค้นกิจกรรมที่สร้างสรรค์ก่อให้เกิดความสนุก ความสุข และพัฒนาทักษะทางสังคม ทั้งนี้แม้จะแยกจัดกิจกรรมเฉพาะทางก็สามารถบูรณาการกิจกรรมแนะแนวเข้าไว้ด้วย เพื่อให้ค้นพบศักยภาพของตนเองด้วย

ข้อเสนอแนะ

จากการดำเนินงานโครงการกิจกรรมส่งเสริมศีลธรรมนักเรียนโรงเรียนกุสุมาวดี สำนัคดีดังกล่าว โรงเรียนได้ดำเนินการประเมินผล โดยให้คณะครูผู้เกี่ยวข้องทุกคนเป็นผู้ประเมิน จากร่องรอย เอกสารการปฏิบัติงาน การสังเกตพฤติกรรม สัมภาษณ์ ตรวจวัดผลงาน มีผลการประเมิน โรงเรียนกุสุมาวดี สำนัคดี อยู่ในระดับที่น่าพอใจ ทั้งนี้เนื่องจาก โรงเรียนให้ความสำคัญและมีการดำเนินการอย่างจริงจังเพื่อต้องการให้เยาวชนมีคุณภาพ สอดคล้องกับบริบทและความคาดหวังของสังคมไทย โดยให้คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา เครือข่ายผู้ปกครอง ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมประเมินผล เป็นผลให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเข้าใจในภาระงาน เข้าใจหน้าที่บทบาท กิจกรรมต่าง ๆ สามารถประสบผลสำเร็จบรรลุตามเป้าหมาย แสดงให้เห็น

ว่าหลักการ กิจกรรม แนวทางการดำเนินงานของโรงเรียนกุสว้างสามัคคี สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและมาตรฐานการศึกษา และควรมีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง โรงเรียนกุสว้างสามัคคีเป็นโรงเรียนขนาดกลาง คณะครูต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความวิริยะอุตสาหะ ภารกิจจึงจะสำเร็จผล มีความรักความสามัคคี มีน้ำใจ เอื้ออาทรต่อกันและอยู่ร่วมกันเป็นเวลานานเหมือนครอบครัวเดียวกัน จึงมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน ทุกคนรักและศรัทธาในองค์กรของตน จึงเป็นผลให้บรรยากาศและปฏิสัมพันธ์มีผลการประเมินในระดับที่สูง และในด้านกิจกรรมพื้นฐานชีวิต เนื่องจากโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนอย่างหลากหลาย และบุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมรับผิดชอบ และนักเรียนให้ความร่วมมืออย่างดียิ่ง ส่งผลให้ผู้เกี่ยวข้องทุกคนเข้าใจในหน้าที่บทบาทของตน

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2546). *การจัดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- กรมการศาสนา. (2538). *คู่มือการศึกษานักธรรมและธรรมศึกษาชั้นตรี*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา.
- กิตติพันธ์ รุจิรกุล. (2529). *พฤติกรรมผู้นำทางการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร : โอ.เอส.พรินต์ติ้ง เฮ้าส์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2548). *การพัฒนาคุณภาพการบริหารการศึกษาตามระบบคุณธรรม*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.